
Het Europese onderzoek over de bestrijding van de varroamijt

Verlag van de EG bijeenkomst van specialisten,

Bad Homburg, Duitsland, 15-17 oktober 1986 Dr. N. Koeniger/Drs. J. Beetsma

Meer dan 50 vertegenwoordigers en deelnemers uit tien landen van de Europese Gemeenschap (en Joegoslavië) kwamen naar Bad Homburg om deel te nemen aan de derde bijeenkomst die gewijd was aan de bestrijding van de varroamijt. De bijeenkomst werd georganiseerd door de medewerkers van het Instituut voor Bijenkunde in Oberursel (onder leiding van Dr. N. Koeniger) in samenwerking met Dr. V. Maul en Drs. A. Klepsch van het instituut in Kirchain.

Openingszitting

De bijeenkomst werd geopend door Dr. R. Cavalloro, officieel vertegenwoordiger van de Europese Gemeenschap. Hij wees er op, dat de Commissie het belang ziet van de Europese bijenteelt voor de landbouw in het algemeen. „De bestuiving door de honingbij is een onmisbare factor voor de opbrengst van vele fruitsoorten en belangrijke landbouwgewassen. Om deze reden werd onmiddellijk tot actie overgegaan toen de varroamijt Europa binnendrong. In allerijl werd het Europese onderzoek over de bestrijding van de varroamijt gestart en gedurende een jaar ondersteund. Dit onderzoek werd vervolgd met een 4-jaar-durend onderzoek, dat nu uitgevoerd wordt.”

Dr. E. Schieferstein, voorzitter van de Duitse imkersbond (DIB), verwelkomde de aanwezigen namens de Duitse imkers. „Velen van hen hebben al gedurende meerdere jaren en in vele gevallen op gevoelige wijze kennisgemaakt met de varroamijt. Zij zijn er echter van overtuigd, dat de enorme problemen, die door deze parasiet worden veroorzaakt, alleen opgelost kunnen worden door een goed-georganiseerd onderzoek op internationaal niveau. Om deze reden heeft de DIB vanaf het begin het op gang brengen van het Europese varroa-onderzoekprogramma met alle kracht gesteund. De imkers verwachten, dat dit onderzoek resultaten zal blijven opleveren en daardoor hopelijk de voortgang in de strijd tegen deze mijt zal versnellen.” Dr. Schieferstein nodigde alle aanwezigen uit voor een diner bestaande uit specialiteiten van de Duitse keuken.

Dr. Pittler verwelkomde de aanwezigen namens de Minister van Landbouw, Voedselvoorziening en Bosbouw. Hij sprak zijn voldoening uit over het feit, dat zoveel belangrijke wetenschappelijke onderzoekers uit de verschillende landen van de EG de uitnodiging hadden geaccepteerd en naar Bad Homburg waren gekomen.

Eerste zitting: De huidige stand van varroa-besmetting in de Europese landen

Deze zitting werd begonnen met korte uiteenzettingen over de situatie in de verschillende landen.

België. Dr. Van Laere: De varroamijt wordt in gebieden grenzend aan Nederland en Duitsland aangetroffen. De verspreiding van de mijt verloopt blijkbaar betrekkelijk langzaam. Er is nog geen door de varroamijt veroorzaakte schade gemeld.

Denemarken. Dr. Hansen: Er zijn nog geen meldingen van varroabesmettingen binnengekomen. De varroamijt heeft nu de grens met Sleeswijk-Holstein bereikt. Om de besmetting van de Deense eilanden te voorkomen, zal een reisverbod worden ingesteld.

Duitsland. Dr. Gnädiger: De bestrijding van de varroamijt wordt uitgevoerd met ondersteuning van de veterinaire diensten. Massale sterfte van de bijenvolken trad alleen in de jaren 1981 en 1982 op, maar nog steeds is er plaatselijke sterfte. In 1985 ging in enkele gebieden 50-70% van de volken verloren; 20-25% van dit verlies zou toegeschreven moeten worden aan de varroamijt. Over het algemeen werd de bestuiving van landbouwgewassen niet in gevaar gebracht; toch waren er aanwijzingen betreffende een gebrekkige bestuiving in een fruitteeltgebied. Er is nog geen betrouwbare schatting te maken van de door de varroamijt in Duitsland aangerichte schade. Om de residuen van acariciden te vernietigen wordt de was gedurende 30 min tot 180°C verhit.

Frankrijk. Dr. Borneck: De imkers bestreden de varroamijt hoofdzakelijk met Amitraz. In het oostelijk deel van het land traden geen grote verliezen aan bijenvolken op. Echter, de situatie in enkele streken in het zuiden en langs de Middellandse Zee is ernstiger. Dit omdat de volken daar gedurende het gehele jaar verzegeld broed hebben en omdat er tot nu toe nog geen methode gevonden is om de mijten in de broedcellen te doden. Ondanks het feit, dat de volken veelvuldig met Amitraz behandeld worden, trad zeer veel sterfte op (50% van de volken). Resistentie van de mijt voor Amitraz kan de oorzaak zijn van het slechte resultaat van de behandeling.

Engeland. Dr. Griffith: *Varroa jacobsoni* werd tot nu toe in ons land niet gevonden. Alle maatregelen om het invoeren van de mijt te voorkomen zijn genomen. Wanneer de mijt gevonden wordt, zullen de volken met Folbex VA behandeld worden.

Griekenland. Dr. Santas: Over het algemeen wordt Malathion als bestrijdingsmiddel gebruikt. De imkers dienen dit middel na de honinggoogst aan de volken toe. De varroa-besmetting wordt hierdoor op een zeer laag niveau gebracht. De aanzienlijke verliezen aan volken, veroorzaakt door de varroamijt, die algemeen optraden gedurende de eerste jaren na het binnendringen in dit land, komen niet meer voor. Alhoewel Malathion nu al langer dan drie jaar algemeen gebruikt wordt, kon een verminderde effectiviteit van het middel tegen de varroamijt nog niet worden vastgesteld.

Ierland. Dr. Hume: Bij een onderzoek aan een beperkt aantal volken werd geen Varromijt gevonden.

Italië. Dr. Frilli: Na de eerste besmettingen in het noordoosten (Triëst) werd de varroamijt zeer snel door het reizen met de volken verspreid. Op dit moment wordt de mijt in vele streken, waaronder Sicilië en Sardinië, aangetroffen. Over het algemeen wordt Folbex VA als bestrijdingsmiddel gebruikt.

Nederland. Drs. de Ruijter: Ondanks het toepassen van een vervoerverbod is de varroamijt over het gehele land verspreid. Over het algemeen werd Folbex VA als bestrijdingsmiddel gebruikt en sinds kort ook Perizine. Door de inzet van het Consulerentschap en van de imkers trad nog geen verlies van volken op.

Spanje. Dr. Gomez Pajuelo: Onlangs werden de eerste besmettingen dichtbij de Franse grens aangetoond. Veel ernstiger waren echter de meldingen uit de omgeving van Alicante, in de omgeving van een bijenstand van een Duitse toerist. Alicante is een van de belangrijkste drachtgebieden en vele duizenden bijenvolken worden hier naar toe gebracht. Hierdoor zal de mijt waarschijnlijk, net als in de andere Europese landen waar veel gereisd wordt, zeer snel verspreid worden.

Joegoslavië. Dr. Kulinčević: De varroamijt werd al in 1974 in ons land gevonden. De mijt verspreidde zich zeer snel en is nu, behalve in enkele gebieden in het noorden, in het gehele land aanwezig. De imkers gebruikten Danicropa, Fenothiazine en enkele middelen die Amitraz bevatten voor de behandeling van hun volken. De mate van varroabesmetting en de verliezen aan bijenvolken vertoonden een opvallend verloop. In 1984 werden vele volken gedood of sterk verzwakt door de varroamijt. In 1985 ontwikkelden de volken zich goed en werden de verliezen tenietgedaan. De massale vermeerdering van de mijten geeft aan, dat voor 1986 weer verliezen te verwachten zijn.

Uit Duitsland, Frankrijk en Joegoslavië werd gemeld, dat in augustus en september vaak kleine zwermen voorkomen.

Ronde-tafel discussie (voorzitter: Dr. Griffith)

Tijdens dit gedeelte van de zitting werden die aspecten besproken die van toepassing zijn in meerdere landen.

(1) Factoren die de verspreiding en vermeerdering van de varroamijt beïnvloeden. Blijkbaar zijn bedrijfsmethoden en klimaat belangrijke factoren.

(2) Factoren die de sterfte van de bijenvolken veroorzaken. In sterke volken met veel broed gaat de vermeerdering van mijten door totdat de jonge bijen misvormd worden; het volk wordt dan sterk verkleind. In het resterende volkje vinden de mijten niet genoeg broedcellen om zich optimaal te vermenigvuldigen. Wanneer enkele volken overblijven, wordt het totale aantal mijten kleiner en de volken kunnen zich weer snel ontwikkelen. In deze volken kan de varroamijt zich weer uitstekend vermeerderen en de cyclus begint opnieuw.

(3) Nadelige effecten van de varroamijt op de bestuiving van gewassen. Voor het eerst werden hiervoor aanwijzingen gevonden.

(4) Resistentie voor acariciden. Voor één acaricide werd gemeld, dat het effect onvoldoende werd. In de toekomst kan dit probleem een belangrijke rol gaan spelen en de voortgang in de chemische bestrijding in gevaar brengen.

Tweede zitting: Voortgangsrapport van het EG-contractonderzoek en van aanvullend onderzoek

De biologie van *Varroa jacobsoni* (voorzitters: Dr. Ifantidis en Drs. Beetsma)

Dr. Le Conte bracht verslag uit van het onderzoek over „Zintuigstimuli die een rol spelen bij de betrekkingen tussen de honingbij en de varroamijt”. Hij toonde aan, dat de mijt zich oriënteert op de temperatuur, trillingen en geurstoffen van het bijenlichaam om de bij te vinden. Dr. Fuchs bestudeerde de aantrekking van de mijt door de larve. Hij stelde vast, dat de mijt bij het binnendringen in de cel selectief te werk gaat. In cellen met larven, die jonger waren dan 98 uur, werden geen mijten gevonden. De sterk wisselende aantallen mijten per cel in de verschillende delen van de raat doen vermoeden, dat het aantal mijten dat „in de stemming is” om een cel binnen te gaan sterker varieert dan het aantal cellen dat op het punt staat om gesloten te worden. In een laboratoriumtest bleek, dat larven uit zwaarbesmette cellen aantrekkelijker zijn voor de mijt dan niet-besmette larven.

Drs. Beetsma's voordracht was getiteld „Het verband tussen de voortplanting van standaard varroamijten en het voorafgaande verblijf op volwassen werksters van verschillende leeftijd en functie”. Er werden geen verschillen gevonden in het aantal nakomelingen van mijten die op pas-uitgekomen bijen, 15-dagen-oude „voedsterbijen”, 15-dagen-oude „winterbijen” en 30-dagen-oude vliegbijen werden gehouden.

(wordt vervolgd)